

نظری

به قانون اساسی جمهوری ویتنام و تحولات آن کشور

برای آنکه بعلمت تصویب قانون اساسی جدید جمهوری ویتنام پی ببریم، باید نظر اجمالی بتاريخ ویتنام مخصوصاً بتحولات این کشور بعد از جنگ جهانی دوم بیفکنیم. ویتنام که قسمتی از سرزمین هندوچین یا بقول تاریخ نویسان ایرانی، ماچین است، دارای تمدن کهن پنج هزار ساله می باشد که طی قرون متمادی تحولاتی پیدا کرده و این سرزمین زرخیز که دارای انواع محصولات زمینی منطقه حاره از قبیل برنج، موز، آناناس، نارگیل و دیگر میوه و کائوچو و منابع طبیعی معدنی مانند قلع و روی و مس و آهن و مانگنز می باشد، بعلمت موقعیت جغرافیایی ممتاز آن که در کرانه دریای جنوبی چین و در منتهای شبه جزیره مالایا در جنوب شرقی آسیا قرار گرفته، همیشه مورد مطامع دول قوی همسایه مخصوصاً چین بوده و تاریخ این ملت سراسر حاکی از مبارزات مردم هندوچین در برابر تجاوزات فرمانروایان چین است که ثروتهای این سرزمین دندان طمع آنها را تیز کرده و آن منطقه را فضای حیاتی خود دانسته و می دانند و جنگهای فعلی ویتنام نیز از همین روش سیاست سرچشمه می گیرد. خاک هندوچین بارها توسط چینیه اشغال شده و در اثر فداکاریهای مردم هندوچین متجاوزین از این سرزمین رانده شده اند. حکایت مبارزات دو خواهر ویتنامی که مسانند ژاندارک فرانسوی علیه متجاوزین بپا خواسته و در پنج قرن پیش چینیهای متجاوز را از میهن خود بیرون کردند، از قصه های معروف ویتنام است. مجسمه این دو خواهر تا واقعه کسودتای ضد نکودین دیم در ۱۹۶۳ در یکی از میدانهای مرکزی شهر سایگون بر پا بود و بعلمت آن تخریب و منهدم گردید.

در قرن نوزدهم که انگلیسیها و فرانسویها تسلط خود را بر سرزمینهای خاور دور می گسترانیدند و هندوچین در معرض تجاوز دولت چین بود، امپراتور «کشن شین» با فرانسویان قراردادی بست و عملاً کشور آنان تحت الحمايه فرانسه قرار گرفت و فرانسویها اقدامات عمرانی و فرهنگی زیادی در کشورهای زیر حمایت خود کردند. ولی میهن پرستان هندوچین (مرکز از کشورهای انام، کشن شین، کامبوج و لائوس) که در مدارس فرانسوی تربیت یافته بودند، همواره برای استقلال کامل خود و رهایی از سلطه فرانسویها تلاش می کردند، تا آنکه جنگ بین الملل دوم فرصت فعالیت در زمینه رسیدن به هدفهای استقلال طلبی خود را با آنان داد. بعد از آنکه ژاپونیهها در اثنای آن جنگ تمام شبه جزیره مالایا را اشغال کردند، برای ریشه کردن نفوذ فرانسویها در آینده گروههای استقلال طلب را که یکی از آنها را هوشه مین رهبر کنونی ویتنام شمالی رهبری می کرد، با دادن مهمات و تقویت سیاسی پشتیبانی کردند. بعد از بیرون رانده شدن ژاپونیهها از هندوچین بکمک انگلیسیها فرانسویها به هندوچین بازگشتند و با گروه استقلال طلب ویتنام که نام جبهه ملی (ویت مین) بخود گذاشته، ولی رهبر آن تربیت یافته مسکو بود، پیمان بستند. اما این موافقت دیری نپایید و با شیخون زدن به قشون فرانسه در ۱۹۴۰ جنگ بین قوای فرانسه و گروه ویت مین که در شمال ویتنام موضع گرفته و توسط کمونیستها تقویت می شدند، در گرفت و پس از تبدلانی منجر بتسخیر دژ دین بین فو و شکست فرانسویها در ۱۹۵۴ وتشکیل کنفرانس ژنو در همان سال گشت.

بموجب قرارداد آتش بس مزبور که دولت ویتنام جنوبی و آمریکا آنرا پذیرفتند، زیرا بتقسیم ویتنام بدو قطعه موافق نبودند و آنرا خطری برای صلح جهانی می دانستند، مقرر شده بود که قوای دو طرف در شمال و جنوب مدار جغرافیایی ۱۷ درجه مستقر گردند و انتخابات عمومی و آزاد برای یکی شدن ویتنام شمالی و جنوبی در ظرف یک سال انجام شود، ولی مردم دو ویتنام بهر قسمت از این دو کشور که بخواهند، بروند. در ظرف سی روز که برای این اختیار معین شده بود، متجاوز از یک میلیون نفر از ویتنامیهای شمالی که اغلب کشاورزان به مزرعه برنج و خانه خود داشتند، آنرا ترک کرده و سیل مهاجران بویتنام جنوبی روان شد. اگر فرصت بیشتری بآنها داده شده و مواعی از طرف ویتنام شمالی در راه مهاجرت شمالیها بجنوب ایجاد نشده بود، عده بیشتری روانه ویتنام جنوبی که سرزمین آزادی است، می شدند. ولی ویت کنگها عده زیادی از افراد ورزیده تشکیلات خود را در ویتنام جنوبی باقی گذاشتند که همانها هسته تشکیلات ویت کنگها شدند و این جنگ خونین واسفناک را که

سالهاست مردم ویتنام در آتش آن می‌سوزند ، بوجود آورد .

چون دیگر سازش با ویتنام شمالی و امکان یکی شدن دو ویتنام عملی بنظر نرسید ، امپراتور «بااودای» پادشاه ویتنام نکودین دیم که سیاستمدار میهن پرست و مورد احترام محافل مختلف ویتنام جنوبی بود، مأمور تشکیل هیئت وزیران نمود و چون امپراتور بااودای استعفا کرد ، با مراجعه به آرای عمومی و تصویب مردم حکومت ملی جمهوری در ویتنام جنوبی برقرار و نکودین دیم ریاست جمهوری انتخاب گردید . وی توانست در مدت کوتاهی مخالفان دولت از فرق مذهبی و غیره را سر جای خود بنشانند و برنامه اصلاحات اقتصادی و اجتماعی مبارزه با ویتکنگها را که بصورت جنگجویان چریکی بروستاها حمله کرده و با قتل عام مردم دهات ویتنام را به آتش و خون می کشیدند ، شروع و حتی دهکده های سوق الجیشی برای دفاع دسته جمعی ترتیب داد .

اما در اواخر حکومت خود با مخالفت بوداییها که بعزت مسیحی بودن رئیس جمهور نفوذ عیسویها را در امور نسبت می دادند، و دیگر فرق مواجه گردید . و بالاخره چون بخواسته های بعضی عناصر داخلی و خارجی تسلیم نشد ، نظامیان برضد او کودتا کرده و حکومتش را سرنگون ، او و برادرش « نو » را کشتند . از این وقت دوره حکومتهای ناپایدار و کودتاهای متوالی در ویتنام شروع گردید ، تا بالاخره لزوم تدوین و تصویب قانون اساسی جدیدی احساس شد و هیئت متخصصان قوانین عمومی مأمور این کار گردید و طرحی تهیه شد که در مجلس مؤسسان مرکب از ۱۱۷ نفر که بدین منظور انتخاب شده بودند و در ۲۷ سپتامبر ۱۹۶۶ شروع بنکار کردند ، مدت شش ماه مورد مطالعه و بحث قرار گرفت و حکومت نظامی سرکار بدون تغییر آنرا پذیرفت و سرانجام در اول آپریل ۱۹۶۷ تصویب آن اعلام و جمهوری دوم ویتنام بوجود آمد .

در دنباله این تصویب انتخابات آزاد بعمل آمد و ژنرال نکوین وان تیو ریاست و ژنرال کائوکی بنیابت ریاست جمهوری به رای مستقیم انتخاب شدند و سناتورها و کلاومجلس ملی نیز با شرکت هشتاد در صد کسانی که حق انتخاب کردن داشتند ، انتخاب شدند و این خود پیروزی بزرگی برای ویتنام جنوبی بود که با تصدیق ناظران بیطرف که انتخاب آزاد بوده ، پشتیبانی اکثریت قریب باتفاق مردم ویتنام را برای حکومت خود بدست آوردند .

حال که از این مقدمه لازم گذشتیم ، بمطالعه قانون اساسی جدید جمهوری ویتنام می پردازیم . قانون اساسی جمهوری ویتنام دارای يك مقدمه، نه فصل و

۱۱۷ ماده یا اصل است .

در مقدمه روح قانون مزبور که از اصول دموکراسی و حکومت مردم بوسیله مردم و برای مردم سرچشمه می گیرد، ذکر گردیده، همچنین تأمین استقلال کشور با حکومت جمهوری پارلمانی و یکی کردن سرزمین ویتنام اعم از شمالی و جنوبی و برقراری آزادیهای فردی و اجتماعی با بسط عدالت برای نسل حاضر و نسلهای آینده تدوین شده است .

در اصل یک فصل اول ویتنام کشور مستقل، متحد و خاک غیر قابل تقسیم و حاکمیت از امتیازات ملت شناخته شده است . تساوی افراد ناس در مقابل قانون بدون فرق از نظر جنس ، مذهب ، نژاد و تعلق بحزب سیاسی و حقوق آنها طبق قانون اساسی تضمین شده است . قوای مقننه، قضاییه و مجریه تفکیک ولی همکاری و همبستگی بین آنها برای برقراری نظم اجتماعی و پیشرفت بر پایه آزادی ، دموکراسی و عدالت اجتماعی ذکر گردیده است . مخالفت با کمونیسم و همچنین فعالیت کمونیستی ممنوع شده است (اصل ۴) . احترام و رعایت حقوق بین الملل تاحدی که مخالف با حاکمیت ملی و تساوی بین ملل نباشد و ضدیت یا تجاوز بخاک کشور یا هر نوع تجاوز جزو اصول پذیرفته شده قانون اساسی ویتنام است (اصل ۵) .

در فصل دوم حقوق و وظایف مردم پیش بینی شده و بموجب اصل ۶ احترام به آزادی، زندگی، مالکیت، شرافت هر فرد توسط دولت واجب شمرده شده است . تأمین فردی ، حق مراجعه بمحاکم ، منع بازداشت قبلی بدون دستور مقامات قضایی (نه اداری) ، منع آزار بدنی و تهدید و اوار نمودن به اقرار، دادرسی علنی برای متهم و انتخاب و کیل مورد اطمینان حتی در مراحل مقدماتی تحقیق و اصل برائت حتی در مورد تردید مجرمیت متهم و منع بازداشت بعلت عدم تأدیه بدهی در اصل مزبور قید گردیده است . طبق اصل ۸ زندگی خصوصی، سری بودن مکاتبات افراد و منع ورود بمسکن افراد بدون اجازه مقامات قضایی ذکر شده است .

ازادی مطلق ادیان و بیطرفی حکومت در امور مذهبی بموجب اصل ۹

پیش بینی شده است .

بموجب اصل ۱۰ آزادی آموزش و پرورش و تربیت علمی و استقلال دانشگاهها و کماک تحصیلی برای افراد مستعد و تحقیقات علمی و ادبی و هنری و بموجب اصل ۱۱ فرهنگ و تربیت بر اساس پایه سیاست ملی، علمی و انسانی ذکر گردیده است .

بموجب اصل ۱۲ حکومت ملزم با احترام به فکر، بیان و نطق و نشریات تا حدی که بشرافت افراد، امنیت ملی و اخلاق حسنه لطمه نزند، شده است . آزادی اجتماعات در حدود قانون و حق رأی دادن و انتخاب شدن و در امور عمومی دخالت کردن و حقوق سیاسی و مخالفت با سیاست و حق انتخاب مسکن و کار و عضویت سندیکاها و حق اعتصاب و آزادی آمد و رفت در داخل و خارج کشور برای همه افراد مجاز است (اصل ۱۵ و اصل ۱۶) .

خانواده که مبنای اجتماع است، محترم بوده و مورد توجه دولت است . بیمه‌های اجتماعی و حق بازنشستگی و وظیفه بر عهده دولت می باشد . حق مالکیت معتبر و مورد حمایت دولت است . نظامیان حق دخالت در سیاست ندارند . حقوق اقلیت محفوظ و معتبرست .

دفاع از قانون اساسی و احترام بقوانین حق هر فرد شناخته شده است (اصل ۲۶) . محدودیتها که بعلت وضع خاص نسبت بحقوق افراد ممکن است ضرورت پیدا کند ، باید طبق قوانین برای مدت محدود کاملاً روشن باشد .

قوه مقننه

حق قانونگذاری بمجلس نمایندگان و سنا واگذار شده است . مجلس نمایندگان ۱۰۰ تا ۲۰۰ عضو خواهد داشت ، فعلاً ۱۴۷ عضو دارد ؛ و مجلس سنا ۳۰ تا ۶۰ عضو . نمایندگان هر دو مجلس با رأی عمومی و آزاد و مستقیم و مخفی مردم انتخاب می شوند . نمایندگان برای چهار سال و سناتورها برای شش سال انتخاب می شوند . حداقل سن برای نمایندگان ۲۵ سال و برای سناتور ها سی سال است ؛ برای

نصف سناتورها هر سه سال یکبار تجدید انتخاب می شود. مصونیت مطلق از تعقیب و توقیف برای سناتورها و نمایندگان پیش بینی شده و سلب مصونیت از آنها غیر از موارد جرم مشهود نیز برای سه چهارم از هر مجلس در مورد عضو خود امکان پذیر خواهد بود. در مورد جرم مشهود هم اگر مجلس مربوط رأی بعدم تعقیب دهد، متهم دیگر تعقیب نخواهد شد.

بموجب اصل ۴۰ روسای کمیسیونهای دایم سنا و مجلس نمایندگان حق دارند وزرا را برای دادن توضیحات بکمیسیونها بخواهند. برای يك سوم هر مجلس دولت استیضاح می شود. حتی مجلس سنا حق دارد کمیسیون تحقیق تشکیل دهد. بموجب اصل ۴۱ با رأی دو سوم مجلسین می توان تغییر وزرا را توصیه نمود و اگر رئیس جمهور موافق نباشد، رأی سه چهارم مجلس در این امر قاطع است. دولت حق انحلال مجلسین را ندارد. در صورت اختلاف بین مجلسین رأی دو سوم مجلس نمایندگان قطعیت دارد. در صورتی که رئیس جمهور با قانون مصوب مجلسین موافق نباشد، از مجلسین تقاضای تجدید نظر در قانون را خواهد کرد. و رأی اکثریت دو مجلس که تشکیل يك جلسه خواهند داد، در این امر قاطع است.

ریاست جمهوری

رئیس جمهور و نایب او برای چهار سال بارأی مستقیم ملت انتخاب می شوند و باید ساکن و متوطن ویتنام بوده و لااقل سی و پنج سال داشته باشند. در انتخاب آنها دیوانعالی نظارت دارد. رئیس جمهور حق ندارد قوانین را توشیح نکند. او حق انتخاب نخست وزیر را داشته و به پیشنهاد نخست وزیر او را تعیین می کند و طبق توصیه مجلس نیز حق تعیین وزرا را دارد و رئیس قوه مجریه و فرمانده قوای نظامی است. روسای هیئتهای سیاسی و دانشگاهها را رئیس جمهور با موافقت سنا تعیین می کند.

برای اداره ایالات و ولایات انجمنهای ایالتی و ولایتی و شهری انتخابی با اختیارات مخصوص پیش بینی شده است (اصل ۷۰ تا ۷۴).

قوه قضایه

قوه قضایه قوه مستقلی بوده تشکیلات آن بموجب قوانین مشخص می شود. ریاست فایقه آن با دیوانعالی است که مرکب از ۹ تا ۱۵ مستشار می باشد که از فهرستی که توسط اتحادیه قضاوت و اتحادیه دادستانها و اتحادیه (کانون) وکلای دادگستری به مجلسین پیشنهاد شده و مورد تصویب قرار گرفته اند، توسط رئیس جمهوری منصوب می شوند؛ قضاوت و وکلای دادگستری باید لااقل ۱۰ سال سابقه وکالت و یا قضاوت داشته باشند و برای شش سال انتخاب می شوند. دیوانعالی حق تفسیر قوانین و انطباق قوانین و نظامنامه ها و تصمیمات اداری را با قانون اساسی با رأی سه چهارم اعضای خود و انحلال احزاب سیاسی و اعلام غیر قانونی بودن قوانین را دارا می باشد. و نیز حق فرجام آرای محاکم پایین تر را دارد. شورای قضایی مرکب است از رؤسای محاکم که قضاوت انتخاب کرده باشند و حق تعیین نظامات مربوط بقضاوت و مشاغل آنها را دارد.

دادگاه مخصوص

برای رسیدگی بجرایم مهم و خیانت رئیس جمهور و نایب او، نخست وزیر و وزرا و معاونین وزرا و اعضای دیوانعالی و اعضای بازرسی دادگاه ویژه ای در نظر گرفته شده که مرکب از رئیس دیوانعالی، پنج سناتور، پنج نماینده مجلس است. در صورت اتهام رئیس دیوانعالی رئیس سنای ریاست دادگاه را عهده دار خواهد بود.

برای طرح اتهام در دیوانعالی پیشنهاد نصف اعضای مجلسین و تصویب دوسوم جمع آنها لازم است و در مورد اتهام رئیس جمهور پیشنهاد باید از طرف دوسوم اعضای دو مجلس بشود و سه چهارم جمع آنها باید آنرا تصویب کنند. از روز تصویب پیشنهاد متهم از کار برکنار خواهد شد و تصمیم برکناری متهم باید با رأی سه چهارم اعضای دیوان مخصوص و در مورد رئیس جمهور و نایب او با رأی چهار پنجم آنها عملی شود (اصل ۸۷).

هیئت بازرسی

برای بازرسی و نظارت در اعمال کارمندان دولت ، رئیس جمهور و نایب او، نخست وزیر و وزرا ، اعضای مجلسین و رؤسا و مستشاران دیوانعالی یا مؤسسات خصوصی متهم به ارتشا ، اختلاس ، اعمال نفوذ یا فعالیت خلاف مصالح ملی قوه ای بنام بازرسی بوجود آمده است که ضمناً حق حسابرسی دستگاههای دولتی و عمومی را نیز دارد .

در مورد اتهام رئیس و اعضای بازرسی دیوانعالی این وظیفه را انجام خواهد داد . بازرسی حق صدور احکام انتظامی و ارجاع امر را بدادگاه دارد و نتیجه رسیدگی آن باید علنی و منتشر شود . عده اعضای هیئت بازرسی از ۹ تا ۱۸ نفر است که يك سوم آنها را رئیس جمهور ، يك سوم مجلسین و يك سوم دیگر را دیوانعالی انتخاب می کند و دارای امتیازات خاص و مصونیت و تأمین انجام وظایف خویش می باشند و نیز بودجه مستقلی داشته نظامات داخلی را خود تدوین می کند .

علاوه بر قوای ذکر شده تشکیلات دیگری بنام شورای نظامی ، که قانون مخصوص وظایف آنرا معین کرده است ، شورای فرهنگی و تربیتی ، شورای اقتصادی و اجتماعی ، و دیگر شورای نژادی هست که هر يك برای چهار سال انتخاب می شود ؛ يك سوم اعضای شورای فرهنگی و تربیتی را رئیس جمهور و دوسوم آنها را مؤسسات تربیتی و فرهنگی ، و در مورد شورای اقتصادی و اجتماعی يك سوم را رئیس جمهور و دوسوم را صاحبان صنایع و مؤسسات بازرگانی انتخاب می کنند . شورای نژادی (قومی) نماینده اقلیتهای نژادی است که مشاور دولت در امور قومی و نژادی و نظام وظیفه اقلیتهاست . يك سوم اعضای این شورا را رئیس جمهور و دوسوم را اقلیتها برای چهار سال انتخاب می کنند .

احزاب سیاسی و حزب مخالف را قانون اساسی جایز دانسته و نقش آنها را در دموکراسی لازم شناخته و نظام دو حزبی را تشویق کرده است .
بقیه مواد راجع بطریق اصلاح قانون اساسی است که باید توسط نصف

نمایندگان مجلسین و تصویب دوسوم آنها بعمل آید، ولی اصل اول درباره حکومت جمهوری قابل تغییر نیست. و دیگر راجع به تعیین تکلیف حکومت موقت تا زمان اجرای قانون اساسی است.

از مطالعه قانون اساسی مزبور چنین استفاده می شود که هیئت مأمور تهیه این قانون با توجه به شکلهای مختلف حکومتی طرز حکومت جمهوری با اختیارات وسیع رئیس جمهور و نظارت کامل مجلسین و اصول دموکراسی و احترام بحقوق افراد و روش انتخابی، حتی در شوراهاى تربیتی و فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی و انجمنهای ایالتی و ولایتی را پذیرفته و این نظم را برای اداره کشور و ملت و تمام و رهایی از گرفتاریهای زمان جنگ مفید دانسته است.

